

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра педагогіки та психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Міжнародного
гуманітарного університету
д.ю.н., професор

Костянтин ГРОМОВЕНКО

«30» _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК27. ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ОСОБАМ, ЯКІ ОТРИМАЛИ
ПСИХІЧНІ ТРАВМИ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ**

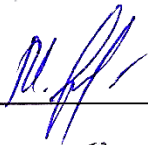
Галузь знань	<u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>
Спеціальність	<u>053 Психологія</u>
Назва освітньої програми	<u>Психологія</u>
Рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський) рівень</u>

Одеса – 2024 рік

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології
протокол № 1 від 29 серпня 2024 року.

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
доцент кафедри педагогіки та психології, кандидат психологічних наук, доцент Бедан Вікторія Борисівна	380634037208	beviko@gmail.com

Завідувач кафедри педагогіки та
психології к.п.н., доцент

Наталя МЕЛЕНЧУК

Гарант освітньої програми
д.п.н., професор

Світлана ЄРМАКОВА

Узгоджено
Начальник навчального відділу

Лариса РАЙЧЕВА

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3 Загальна кількість годин – 90	Галузь – 05 «Соціальні та поведінкові науки»	обов'язкова	
	Спеціальність – 053 «Психологія»	Рік підготовки:	
		4-й	5-й
		Семестр	
		8-й	9-й
Мова навчання – українська	Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень	Лекції	
		12 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота та індивідуальні завдання	
		42 год.	80 год.
		Вид контролю:	
		залік	залік

Мета вивчення навчальної дисципліни «Психологічна допомога особам, які отримали психічні травми внаслідок війни»: формування у студентів фундаментальних теоретичних знань та практичних умінь щодо психологічної підтримки та реабілітації осіб, які зазнали психотравмуючих впливів у результаті екстремальних ситуацій. Курс передбачає глибоке дослідження психічних реакцій на екстремальні події, теоретичних аспектів переживання травматичного досвіду, а також розвиток компетентностей у сфері стрес-менеджменту, психодіагностики та надання психологічної допомоги. Особливу увагу приділено психологічному супроводу дітей, підлітків та родин, які зазнали травмуючого досвіду, а також допомозі внутрішньо переміщеним особам, ветеранам і особам, які пережили полон або тортури.

Передумови для вивчення дисципліни - оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення дисциплін: «Психофізіологія», «Загальна психологія», «Вікова та педагогічна психологія», «Основи психологічного консультування», «Теоретичні основи психологічної реабілітації»

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Психологічна допомога особам, які отримали психічні травми внаслідок війни» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК12. Здатність використовувати теоретичні та практичні знання у сфері психологічної реабілітації.

Навчальна дисципліна «Психологічна допомога особам, які отримали психічні травми внаслідок війни» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПРН), передбачених освітньою програмою:

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні з рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР19. Здійснювати та реалізовувати заходи психологічної реабілітації для осіб, які її потребують.

Очікувані результати навчання:

Знати:

- поняття психічної травми, психофізіологію психічної травматизації, чинники психічної травми під час воєнних дій;
- основні принципи, міжнародні і вітчизняні протоколи та засоби надання першої психологічної допомоги населенню з гострими стресовими реакціями під час воєнних дій;
- специфіку стресу у різних категорій населення при перебуванні в укриттях;
- особливості психічної травми дітей під час війни та засоби психологічної допомоги дітям різного віку;
- особливості психічної травми вимушеного переселення та принципи психологічної допомоги вимушено переміщеним особам;
- специфіку психічної травми військовослужбовців; основи психологічної реабілітації населення у повоєнний час;

- психологічні засоби підтримки ментального здоров'я під час тривалої травматизації через військові дії та у післявоєнний час.

Вміти:

- аналізувати та розрізняти поведінкові особливості проявів гострих реакцій на стрес та ознаки психічної травми;

- визначати чинники, що підвищують або знижують рівень психічної травматизації різних категорій населення під час воєнних дій;

- володіти практичними базовими навичками надання першої психологічної допомоги населенню в ситуаціях воєнних дій, свідомо обирати коректні комунікативні стратегії з пацієнтами, що мають прояви психічної травми;

- вміти критично оцінювати власні психоемоційні реакції у стресових обставинах та володіти навичками психічної саморегуляції

Володіти навичками:

- аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання;

- навички вибору способів вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, прийняття та аргументації власних рішень щодо їх розв'язання;

- доступно формулювати думку, дискутувати, обстоювати власну думку.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет вивчення психологічної допомоги військовослужбовцям та членам їх родин

Предмет вивчення психологічної допомоги військовослужбовцям та членам їх родин. Особливості психологічного консультування військовослужбовців та ветеранів, які постраждали внаслідок травматичних подій. Травма та її наслідки для психічного здоров'я військовослужбовців. Психофізіологічний механізм реакції на травмуючу подію. Поняття психічної травми війни та її психологічні наслідки для населення.

Теорія стресу Г.Сельє. Війна як фактор стресу. Поняття психічної травми, психофізіологія психічної травматизації. Чинники психічної травми. Різновиди психічних травм. Колективна травма. Вторинна травматизація. Поняття резилієнтності та чинники її розвитку.

Тема 2. Психологічна травматизація клієнтів військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх сімей

Поняття посттравматичний стресовий розлад. Симптоми ПТСР. Специфіка стосунків психолог - клієнт у ситуації надання психологічної допомоги. Рекомендації психологу. Перша психологічна допомога населенню з гострими реакціями на стрес під час воєнного стану. Поняття першої психологічної допомоги. Міжнародні протоколи з надання першої психологічної допомоги населенню. Принципи першої психологічної допомоги. Критерії визначення потреби населення у першій психологічній допомозі. Засоби першої психологічної допомоги. Специфіка першої психологічної допомоги дітям.

Тема 3. Психологічна допомога населенню в укриттях.

Специфіка війни в Україні та потреба перебування тривалий час в укриттях. Особливості психологічних та гострих стресових реакцій у населення при перебуванні в укриттях. Психологічна допомога різним групам населення в укриттях (дорослі, діти, хворі люди, вагітні жінки).

Особливості психічної травми дітей під час війни та засоби психологічної допомоги дітям різного віку. Психологічні особливості дітей різних вікових груп. Особливості психічних реакцій дітей раннього молодшого, дошкільного, шкільного віку (підлітки, старшокласники) у відповідь на травмуючі фактори, що пов'язані з бойовими діями. Особливості надання психологічної допомоги дітям різних вікових груп.

Тема 4. Особливості соціально-психологічного супроводу особистості, яка переживає втрату

Втрата як невід'ємний атрибут нової соціальності в період переходу від війни до миру. Етапи переживання втрати. Критичні періоди переживання. Різновиди втрат населення в період трансформаційних змін. Способи підтримки осіб, що переживають втрату, і допомога таким особам. Картографія ресурсів під час переживання втрати. Теорія Елізабет Кюблер-Рос. Теорія Ваміка Волкана. Концепція переживання втрати А. Д. Пренд. Критичні періоди переживання горя. Фази горювання за Паркесом. Патологічне горе.. Форми ускладненого горя

Тема 5. Сім'я та наслідки війни. Надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам і членам їхніх сімей

Поняття бойового стресу, його візуальні ознаки («погляд на дві тисячі ярдів», «бойова посмішка»). Поняття бойової травми. Види гострих психічних реакцій на стрес у військовослужбовців та особливості надання психологічної допомоги в бойових умовах. Міжнародні та вітчизняні протоколи психологічної допомоги військовослужбовцям ЗСУ. Синдром вижившого. Діагностика ризиків та психопрофілактика суїцидальної (гомоцидальної) поведінки у військовослужбовців.

Тема 6. Особливості та засоби психологічної реабілітації військовослужбовців.

Організація системи медико-психологічної реабілітації військовослужбовців-учасників бойових дій: мета, завдання, умови проведення. Психологічна реабілітація військовослужбовців: досвід армії Ізраїлю та США. Психопрофілактична робота з військовослужбовцями зі складу групи посиленої психологічної уваги (ГППУ). Показання до проведення психологічної реабілітації військовослужбовців. Протипоказання до проведення психологічної реабілітації військовослужбовців. Основні принципи та критерії діагностики посттравматичних стресових розладів. Психологічна допомога родинам військовослужбовців і ветеранів війни. Міждисциплінарний підхід до реабілітації військовослужбовців з тяжкими пораненнями. Інноваційні психотерапевтичні практики: EMDR, когнітивно-поведінкова терапія. Адаптація до мирного життя: формування нової ідентичності та сенсу. Соціальна підтримка військових: роль сім'ї, громади, волонтерів. Програми професійної переорієнтації та інклюзії в цивільне середовище. Мотиваційні та групові тренінги для підвищення життєстійкості військових. Психологічна допомога військовим з інвалідністю: бар'єри і можливості.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Предмет вивчення психологічної допомоги військовослужбовцям та членам їх родин	14	2	6	6	14	2	2	10
Тема 2. Психологічна травматизація клієнтів військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх сімей	14	2	6	6	4	2	-	12
Тема 3. Психологічна допомога населенню в укриттях	14	2	6	6	14	-	2	12
Тема 4. Особливості соціально-психологічного супроводу особистості, яка переживає втрату	16	2	6	8	14	-	2	12
Тема 5. Сім'я та наслідки війни. Надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам і членам їхніх сімей	16	2	6	8	14	-	-	14
Тема 6. Особливості та засоби психологічної реабілітації військовослужбовців	16	2	6	8	20	-	-	20
Усього:	90	12	36	42	90	4	6	80
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ –ЗАЛІК								

5. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Предмет вивчення психологічної допомоги військовослужбовцям та членам їх родин 1. Предмет вивчення психологічної допомоги військовослужбовцям та членам їх родин. 2. Особливості психологічного консультування військовослужбовців та ветеранів, які постраждали внаслідок травмівних подій. 3. Травма та її наслідки для психічного здоров'я військовослужбовців. 4. Психофізіологічний механізм реакції на травмуючу подію. 5. Поняття психічної травми війни та її психологічні наслідки для населення.	6	2
2	Тема 2. Психологічна травматизація клієнтів військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх сімей 1. Поняття посттравматичний стресовий розлад. Симптоми ПТСР. 2. Специфіка стосунків психолог - клієнт у ситуації надання психологічної допомоги. Рекомендації психологу.	6	-

	3. Перша психологічна допомога населенню з гострими реакціями на стрес під час воєнного стану. 4. Поняття першої психологічної допомоги. 5. Міжнародні протоколи з надання першої психологічної допомоги населенню. 6. Принципи першої психологічної допомоги. 7. Критерії визначення потреби населення у першій психологічній допомозі. Засоби першої психологічної допомоги. 8. Специфіка першої психологічної допомоги дітям.		
3	Тема 3. Психологічна допомога населенню в укриттях 1. Специфіка війни в Україні та потреба перебування тривалий час в укриттях. 2. Особливості психологічних та гострих стресових реакцій у населення при перебуванні в укриттях. 3. Психологічна допомога різним групам населення в укриттях (дорослі, діти, хворі люди, вагітні жінки). 4. Особливості психічної травми дітей під час війни та засоби психологічної допомоги дітям різного віку. 5. Психологічні особливості дітей різних вікових груп. 6. Особливості психічних реакцій дітей раннього молодшого, дошкільного, шкільного віку (підлітки, старшокласники) у відповідь на травмуючі фактори, що пов'язані з бойовими діями. 7. Особливості надання психологічної допомоги дітям різних вікових груп.	6	2
4	Тема 4. Особливості соціально-психологічного супроводу особистості, яка переживає втрату 1. Втрата як невід'ємний атрибут нової соціальності в період переходу від війни до миру. 2. Способи підтримки осіб, що переживають втрату, і допомога таким особам. 3. Картографія ресурсів під час переживання втрати. 4. Теорія Елізабет Кюблер-Рос. Теорія Ваміка Волкана. 5. Концепція переживання втрати А. Д. Пренд. 6. Критичні періоди переживання горя. Фази горювання за Паркесом. 7. Патологічне горе. Форми ускладненого горя.	6	2
5	Тема 5. Сім'я та наслідки війни 1. Надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам і членам їхніх сімей 2. Поняття бойового стресу, його візуальні ознаки («погляд на дві тисячі ярдів», «бойова посмішка»). Поняття бойової травми. 3. Види гострих психічних реакцій на стрес у військовослужбовців та особливості надання психологічної допомоги в бойових умовах. 4. Міжнародні та вітчизняні протоколи психологічної допомоги військовослужбовцям ЗСУ. 5. Синдром вижившого. 6. Діагностика ризиків та психопрофілактика суїцидальної (гомоцидальної) поведінки у військовослужбовців.	6	-

6	Тема 6. Особливості та засоби психологічної реабілітації військовослужбовців 1. Психопрофілактична робота з військовослужбовцями зі складу групи посиленої психологічної уваги (ГППУ). 2. Показання до проведення психологічної реабілітації військовослужбовців. 3. Протипоказання до проведення психологічної реабілітації військовослужбовців. 4. Основні принципи та критерії діагностики посттравматичних стресових розладів. 5. Міждисциплінарний підхід до реабілітації військовослужбовців з тяжкими пораненнями. 6. Інноваційні психотерапевтичні практики: EMDR, когнітивно-поведінкова терапія. 7. Мотиваційні та групові тренінги для підвищення життєстійкості військових.	6	-
	Всього	36	6

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота здобувачів вищої освіти щодо вивчення дисципліни «Психологічна допомога особам, які отримали психічні травми внаслідок війни» передбачає:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Предмет вивчення психологічної допомоги військовослужбовцям та членам їх родин 1. Опрацювати Етичний кодекс психолога, виділити ключові принципи та приклади їх порушення. 2. Опрацювати фахову літературу (не менше 3-х джерел) щодо основ психологічної допомоги військовослужбовцям та членам їх родин. Підготувати короткий огляд (2–3 сторінки) основних підходів. 3. Скласти таблицю, у якій порівняти особливості надання психологічної допомоги: військовослужбовцям у зоні бойових дій, демобілізованим військовим, членам родин військовослужбовців (діти, подружжя, батьки). 4. Підготувати реферат на одну з тем: • Основні психотравмувальні чинники для військовослужбовців. • Особливості роботи психолога з членами родин військових.	6	10

	• Посттравматичний стресовий розлад у військових: допомога та профілактика. 5. Скласти перелік методів психологічної діагностики, які можуть бути застосовані у роботі з: військовослужбовцями, їх родичами (з коротким описом кожного методу). 6. <i>Написати есе</i> на тему: «Психологічна допомога як елемент соціальної підтримки родини військового». 7. Розробити план корекційно-реабілітаційного заняття для групи військовослужбовців або членів їх родин (з вказівкою цілей, методів, очікуваних результатів).		
2	Тема 2. Психологічна травматизація клієнтів військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх сімей <i>Підготувати доповідь-презентацію на тему:</i> 1. Чому етика важлива у роботі з людьми, що пережили війну 2. Досвід американських військових психологів щодо виживання у полоні 3. Загрози, з якими можуть зіткнутися полонені після звільнення 4. Дебріфінг. Правила дебріфінгу	6	12
3	Тема 3. Психологічна допомога населенню в укриттях. 1. Підготувати есе на одну з тем: • Психоемоційні стани людей під час перебування в укриттях. • Роль психолога у кризовій ситуації: допомога в укриттях. • Особливості надання першої психологічної допомоги в умовах обмеженого простору. 2. Розробити пам'ятку для цивільного населення «Як зберегти психологічну стійкість в укритті». 3. Скласти добірку вправ або технік саморегуляції, які можуть бути використані під час тривалого перебування в укриттях (наприклад, дихальні вправи, методи зниження тривожності тощо). 4. Підготувати коротку презентацію на тему: «Стратегії адаптації та підтримки людей в укриттях». 5. Написати есе на тему: «Моє бачення ефективної психологічної підтримки людей під час перебування в укриттях». 6. Розробити план тренінгового заняття для волонтерів або психологів, які працюють із населенням в умовах укриття.	6	12
4	Тема 4. Особливості соціально-психологічного супроводу особистості, яка переживає втрату 1. Розробити план клінічної бесіди 2. Доберіть психотерапевтичні метафори, що дозволять мінімізувати психотравму з приводу втрати близької людини у дітей різних вікових категорій. 3. Поясніть принцип дії трьохступеневої моделі допомоги під час роботи з людиною з гострою реакцією втрати. <i>Підготуватися до дискусії на теми:</i> 1. Чи доцільно, на вашу думку, запроваджувати систему профілактики постстресових розладів у населення України? Які категорії населення найбільш вразливі? 2. Хто з тих, що перебувають в зоні бойових дій, насамперед потребують психологічної підтримки і супроводу: діти, вчителі, лікарі?	8	12

	3 Чи відрізняється, на вашу думку, переживання сексуального насильства в мирних умовах від сексуального насильства в умовах воєнного конфлікту?		
5	Тема 5. Сім'я та наслідки війни. Надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам і членам їхніх сімей Розв'язання ситуаційних задач. Підготувати алгоритм дій. Ситуаційна задача №1: До вас зателефонував військовий, який зараз знаходиться на передовій. Він каже вам: «Я вже декілька днів не сплю, не можу заступити в наряд, бо боюсь, що мене вб'ють, але мені соромно зізнатись у цьому командирі». Якими будуть ваші дії? Ситуаційна задача №2: До Вас зателефонувала жінка, дружина військового, яка розповідає, що її чоловік приїхав на декілька днів з фронту додому. Однак, в нього вже годину тремтять руки, він не може їсти та навіть підкурити цигарку. Якими будуть ваші дії? Ситуаційна задача №4: До Вас зателефонувала жінка, мати військового. Її син зараз перебуває на фронті під Херсоном. Хлопець постійно плаче, не хоче жити та боїться смерті. Якими будуть ваші дії?	8	14
6	Тема 6. Особливості та засоби психологічної реабілітації військовослужбовців Підготувати доповіді-презентації з елементами тренінгу 1. Техніки роботи в уяві 2. Слухові та нюхові техніки 3. Техніки подвійного фокусу уваги 4. Психотерапевтичні програми майндфулнесс підходу: • майндфулнесс базоване зниження стресу (MBSR), • майндфулнесс базована когнітивна терапія (MBCT), • терапія прийняття та відповідальності (ACT), • діалектична поведінкова терапія (DBT), • деактивація внутрішньої напруги (MDT), • Моріта терапія, • Хакомі терапія, • адаптаційні практики, • майндфулнесс-релаксація, • модель внутрішньосімейних систем. 5. Психологічна допомога ветеранам із проблемами залежності від психоактивних речовин. Мотиваційне інтерв'ювання 6. Міжнародні стандарти соціально-психологічної реабілітації людей, що пережили полон та тортури 7. Організація соціально-психологічної допомоги полоненим та жертвам тортур: українській досвід Підготуватись до дискусії. Вас запросили бути модератором бурхливого обговорення питань щодо доцільності й недоцільності запровадження в нашій країні психологічної реабілітації постраждалих від воєнного конфлікту. Продемонструйте методи комунікації, які, з одного боку, дадуть змогу висловитися учасникам обговорення, а з іншого – зменшать надто бурхливі вияви емоцій.	8	20

	Примітка. Група поділиться на дві підгрупи, кожна з яких має аргументовано доводити свою позицію з питань підтримки чи заперечення застосування психологічної допомоги, запровадженої в інших державах. Мета: напрацювати спільну обґрунтовану концепцію щодо створення системи психологічної допомоги постраждалим від воєнного конфлікту в Україні.		
	Всього	42	80

7. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Види контролю	Складові оцінювання	
	Для іспиту	Для заліку
поточний контроль , який здійснюється у ході проведення практичних (лабораторних) занять, виконання самостійної роботи, індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача тощо.	50%	100%
підсумковий контроль	50%	

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, есе, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, залік, іспит
--	---

8. ОЦІНЮВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ТА ФАХОВОЇ ПЕРДВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ У МІЖНАРОДНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ (поточний контроль, підсумковий контроль, загальний результат оцінювання)

ЕКЗАМЕН

<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на практичних (лабораторних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних (лабораторних) занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних (лабораторних) занять	30
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Індивідуальне тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до робочої програми тарозкладу занять	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача			
1.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових	Відповідно до робочої програми	Обговорення результатів проведеної роботи під час	10

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	тарозкладу занять	аудиторних занять, наукових конференцій та круглих столів.	
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен			50
Загальний результат оцінювання			100

Поточний контроль знань здобувачів освіти при формі контролю **екзамен** (максимум 50 балів) оцінюється за шкалою («2», «3», «4», «5»), з обов'язковим переведенням балів за кожний вид роботи таким чином:

- за підготовку до аудиторних занять (максимум 30 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості практичних (лабораторних) занять, для переведу балів за підготовку до аудиторних занять середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 6;
- за виконання завдань для самостійного опрацювання (тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою) (максимум 10 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості програмного матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення, для переведу зазначених балів середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 2;
- за інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовку наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо (максимум 10- балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості інших видів індивідуальних завдань, для переведу балів за підготовку до аудиторних занять середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 2.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

- «2» - виставляється за неправильну відповідь (письмову роботу), яка не відповідає змісту теми та свідчить про нерозуміння її основних положень;
- «3» - виставляється за відповідь (письмову роботу), яка відповідає змісту теми, але є неповною і неточною у визначенні понять, свідчить про неповне розуміння основних положень навчального матеріалу, свідчить про те, що знання студента мають фрагментарний, поверховий характер;
- «4» - оцінюється правильна і обґрунтована відповідь (письмова робота), з якої видно, що студент знає й розуміє теоретичний матеріал в обсязі навчальної теми, володіє необхідними навичками, не допускає суттєвих помилок.
- «5» - оцінюється повна, правильна, ґрунтовна відповідь (письмова робота) на запитання теми, що передбачає логічність і послідовність викладу матеріалу, володіння термінологією, показує вміння повно й глибоко використовувати теоретичні знання в практичній площині.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ЗА ЕКЗАМЕН (максимум 50 балів)

Рівень знань оцінюється:

- від 40 до 50 балів - студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки;
- від 30 до 40 балів - студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді;
- 20 - 30 балів - студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки.
- 10 - 20 балів - володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед

яких є значна кількість суттєвих;

- 0 - 10 балів - володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки.

ЗАЛІК

Поточний контроль			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на практичних (лабораторних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних (лабораторних) занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних (лабораторних) занять	60
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Індивідуальне тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	20
Виконання індивідуальних завдань, дослідна робота здобувача			
1.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять, наукових конференцій та круглих столів.	20
Разом балів за поточний контроль			100
Загальний результат оцінювання			100

Поточний контроль знань здобувачів освіти при формі контролю **залік** (максимум 100 балів) оцінюється за шкалою («2», «3», «4», «5»), з обов'язковим переведенням балів за кожний вид роботи таким чином:

- за підготовку до аудиторних занять (максимум 60 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості практичних (лабораторних) занять, для переведу балів за підготовку до аудиторних занять середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 12;
- за виконання завдань для самостійного опрацювання (тестування, завдання, підготовка реферату (есе) за заданою тематикою) (максимум 20 балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості програмного матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення, для переведу зазначених балів середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 4;
- за інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовку наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо (максимум 20- балів) здобувачу освіти необхідно мати не менше 1/2 оцінок від загальної кількості інших видів індивідуальних завдань, для переведу балів за підготовку до аудиторних занять середньоарифметична оцінка множиться на коефіцієнт 4.

² Індивідуально-консультативна робота викладача зі здобувачами

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

- «2» - виставляється за неправильну відповідь (письмову роботу), яка не відповідає змісту теми та свідчить про нерозуміння її основних положень;
- «3» - виставляється за відповідь (письмову роботу), яка відповідає змісту теми, але є неповною і неточною у визначенні понять, свідчить про неповне розуміння основних положень навчального матеріалу, свідчить про те, що знання студента мають фрагментарний, поверховий характер;
- «4» - оцінюється правильна і обґрунтована відповідь (письмова робота), з якої видно, що студент знає й розуміє теоретичний матеріал в обсязі навчальної теми, володіє необхідними навичками, не допускає суттєвих помилок.
- «5» - оцінюється повна, правильна, ґрунтовна відповідь (письмова робота) на запитання теми, що передбачає логічність і послідовність викладу матеріалу, володіння термінологією, показує вміння повно й глибоко використовувати теоретичні знання в практичній площині.

9. КРИТЕРІЇ ЗАГАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ (для іспиту / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;
- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;
- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);
- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.
- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

ТАБЛИЦЯ ВІДПОВІДНОСТІ ЗАГАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗА РІЗНИМИ ШКАЛАМИ

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	Fx	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F		

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бойко Г. М. Реабілітаційна психологія : посібник [для студ. вищ. навч. закл.]. Полтава: АСМІ, 2010. 240 с.
2. Бочелюк В.Й., Турубарова А.В. Психологія людини з обмеженими можливостями: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 264 с.
3. Волошина П. В., Марути Н. О. Соціально-стресові розлади (клініка, діагностика, профілактика) / за ред.: Харків: Строков Д.В., 2016. 335 с.
4. Групові форми роботи в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій (досвід упровадження) / [авт. кол. В. В. Байдик, Ю. С. Бондарук, Ю. П. Гопкало, Т. Б. Гніда, І. О. Корнієнко, Н. В. Лунченко, Ю. А. Луценко, Р. А. Мороз, І. І. Ткачук]; заг. ред. В. Г. Панка, І. І. Ткачук. Київ : Ніка-Центр, 2020. 122 с.
5. Екстремальна психологія: підручник / за заг. ред. проф. О. В. Тімченка. Київ: ТОВ «Август Трейд», 2007.
6. Євдокимова Н. О., Зливков В. Л., Лукомська С. О., Федан О. В. Особистість у кризових ситуаціях: огляд сучасних психодіагностичних методик: навч. посіб. Миколаїв: Іліон, 2016. 341 с.
7. Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Корня Л.В. Психологічна оцінка суїцидального ризику у військовослужбовців. Методичний посібник. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2019. 206 с.
8. Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В. Психологічна робота з військовослужбовцями - учасниками АТО на етапі відновлення: Методичний посібник. – К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2017. – 282 с.
9. Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Олійник В.О., Хоружий С.М., Ларіонов С.О., Сириця М.В. Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей цивільними психологами: метод. посіб. К.: 7БЦ, 2023. 175 с.
10. Організація психотерапевтичної допомоги в системі реабілітації хворих та інвалідів з психічними та поведінковими розладами, кризовими станами і потерпілих в результаті техногенних аварій і катастроф в умовах реформування охорони здоров'я. методичні рекомендації. Донецьк, 2013. 83 с.
11. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. Київ, 2018. 208 с.
12. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2. Київ, 2018. 240 с.
13. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 3. Київ, 2018. 236 с.

14. Панграцці А. Допоможи мені сказати прощай: Взаємодопомога в жалобі за померлим та при інших втратах / пер. Наталії Чернявської; за ред. Романа Скакуна. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2015. 144 с.
15. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: методичний посібник / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос, Л. І. Литвиненко... Царенко Л. Г.; за ред. З. Г. Кісарчук. К.: ТОВ "Видавництво "Логос". 207 с.
16. Регіональний психологічний проєкт «Завжди поруч»: кращі практики (з досвіду роботи). [у 2-х ч.]. Ч. 1 / Уклад. І.В.Марухина, Л.О.Кондратенко. Суми : НВВ КЗ СОІППО. 2023. С.64
17. Сабліна Н. В. Психологічна допомога та робота психолога з військовими та їх родинами у дні війни. Військова психологія. Навчально-терапевтичний посібник. Вінниця: ТВОРИ, 2023. 228 с.
18. Седих К. В. Основи психотерапії: навч. Посібник. Київ: Академвидав, 2016. 191 с.
19. Технології психотерапевтичної допомоги постраждалим у подоланні проявів посттравматичного стресового розладу: монографія / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос [та ін.]; за ред. З. Г. Кісарчук. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2020. 178 с.
20. Туриніна О. Л. Психологія травмуючих ситуацій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: ДП Вид. дім "Персонал", 2017. 160 с.
21. Хоружий С.М., Лозінська Н.С., Пішко І.О., Олійник В.О., Сириця М.В. Практикум з індивідуального психологічного консультування військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх сімей: навч.-метод. посіб. К.: ТОВ «7БЦ», 2023. 90 с.
22. Черненко М.І., Аршава І.Ф. Медико-соціальна і психологічна реабілітація хворих та інвалідів. Дніпропетровськ, 2007. 606 с.
23. Шевцов А. Г. Методичні основи організації соціальної реабілітації дітей з вадами здоров'я: [монографія] / А. Г. Шевцов. К.: НТІ «Інститут соціальної політики», 2004. 239 с.

Додаткова:

1. Александров Д. О., Левенець О. А. Психологічна допомога працівникам ОВС, які виконують службові обов'язки в екстремальних умовах діяльності. Навч.-метод. Посібн. Київ. Національна академія внутрішніх справ, 2015. URL: https://www.naiu.kiev.ua/files/kafedru/up/pidrych_psuxol-zabezp9.pdf
2. Ауто- та гетероагресивна поведінка у структурі посттравматичних психічних розладів у учасників АТО / І. Я. З. Пінчук, В. Я. Пішель, М. Ю. Полив'яна [та ін.] // Архів психіатрії. 2016. № 3. С. 6–11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apsuh_2016_22_3_3
3. Військова психологічна підготовка та реабілітація/від. військ.-соц. роботи соц.-психол. упр. Голов. упр. по роботі з особовим складом Збройних Сил України. Київ: Вид. Філюк, 2015. 495 с.
4. Герман Дж. Психологічна травма та шлях до видужання: наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору. Львів: Видавництво Старого Лева, 2015. 416 с.
5. Горбунова В. В., Карачевський А. Б., Климчук В. О., Неглюх Г. С., Романчук О. І. Соціально психологічна підтримка адаптації ветеранів АТО: посібник для ведучих груп. Львів: Інститут психічного здоров'я Українського католицького університету, 2016. 96 с.
6. Давидова О. В. Майндфулнес-технології регуляції стресостійкості в роботі практичного психолога з учнями юнацького віку. Кременчук, 2022. 56 с.
7. Єгорова О. Б. Реабілітаційна психологія: курс лекцій. Навчально-методичний посібник для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна, 2018. 132 с.
8. Іванова О. Л., Пінчук І. Я., Хаустова О. О., Степанова Н. М., Чайка А. В., Пінчук А. О. Методичні рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги сім'ям з дітьми, дітям, які перебувають/перебували у зоні збройного конфлікту. Підтримка реформи соціального сектору в Україні /за ред. О. Л. Іванової. URL: <http://www.mvk.if.ua/cssm/29453>
9. Калініченко Я.О. Використання метафоричних асоціативних зображень «НОТІУМ (Найвідоміші Образи Та Істоти Української Міфології)» при наданні психологічної допомоги постраждалим у період воєнних дій. Хорол: ОЗ «Хорольська гімназія», 2022. 36 с.

10. Соціально-психологічна реабілітація дітей, вилучених із ситуацій торгівлі дітьми та інших найгірших форм дитячої праці: узагальнення досвіду організацій Центральної та Східної Європи: навч.-метод. посіб. Акад. пед. наук України, Укр. наук.-метод. центр практ. психології і соц. роботи; ОБСЄ, Координатор проектів ОБСЄ в Україні. Київ: Час Друку, 2007. 116 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Міжнародного гуманітарного університету: офіційний сайт. URL: https://mgu.edu.ua/science_library
2. Бібліотека Університету Ушинського: офіційний сайт. URL: <https://library.pdpu.edu.ua>
3. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: офіційний сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Одеська національна наукова бібліотека: офіційний сайт. URL: <http://odnb.odessa.ua/>